



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

IV. Saxoniae Dux Missae interest.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

Hanc rem ad salutem animæ spectare: cuius rationem soli Deo qui eam creauit, omnes & singuli reddituri sint. Horum Legatorum vnus Michael Cadenus ad facrum eunti Cæsari libellum potrexerat, eleganter adornatum, quo summa doctrinæ Protestantium continebatur. (h) At Cæsari 12. Septemb. Placentiæ auditis post deliberationem multam 13. Octobris respondit, *vs qui noster moram hanc & dilationem edictum spectare, vs partes illi interea suas magis magisque confirmarent, omninoque voluit ut factum VVormatiæ superioribus annis decretum, seruarietur; eum vero qui librum illum attulerat, captiuum iussit detinere;* sed is clam conscenso equo euasit. Hanc repulsam passi Protestantes, alium rursus Conuentum indicunt, Smalcaldicæ ad finem Nouembris, Anno 1528. futurum ac mox Anno sequenti sub initium Ianuarij alium, (i) & de Lutheri causa ac religione defendenda, ac modis belligerendi deliberant, nec cessabat eos hortari Lutherus, *ut in commune fadus coirent, & qua bello gerendo necessarij prepararent:* cuius Consilium non Principes modo, sed complures etiam Imperij vrbes amplexæ sunt, Argentinenisum exemplo, qui contra expressas Imperij leges, cum Tigurinjs, Bernaribus & Basileensibus fadus contraxerunt. Vidisses tum Vulcanias officinas passim armis fabricandis cale- re, molerinas conficiendo puluere feruere, ex armentarijs machinis ad vsum instrui, omnia denique ad Lutheri votum ferri, qui iam diu nihil magis quam insignem aliquam stragem optarat.

III. Imperator sperans omnes hos motus præsentia sua se discussurum, indiētis Augustam comitijs in Annum 1530. ad 8. Aprilis Bononia, vbi à M. Clemente VII. V. Cal. mart. coronatus est, serius in Germaniam proficiscitur, (quo etiam nonnulli Protestantes Principes, hoc enim nomen sibi iam sumferant, venerunt.) Saxoniz Elector quamprimum domi de Cæsaris instructo cognouit, Torgam euocauit Lutherum, Melanchthonem, Pomeranum & Iustum Iosam admonuit, quid fieri vellet, (k) communi opera & studio centunculum consuerunt, & non multo post Saxo Torga, Coburgum & porro Augustam proficiscitur, cum Ioanne Friderico filio. Venerunt etiam eò Ernestus & Franciscus Duces Lunæburgici, & VVolfgangus Princeps Anhalinus. Saxonem aliquo vsque comitatus fuerat Lutherus: & ille quidem apud Cæsarem & Ferdinandum egerat, vt in vrbe aliqua Imperiali Luthero interim commorandi fieret fa-

cultas; verum nihil impetrare potuit, quod Cæsar, hoc ad existimationem suam pertinere arbitratus, proscriptiois contra eundem sententiam reuocare nollet. Nihilominus interim in Saxonis ditione Coburgi (l) (nescire se simulans quod omnes sciebant) commorari eum patiebatur. In quo quam perniciose erratum fuerit res ipsa docuit. Sed & quæ tua hæc fuit timiditas, ô Lutherus, qui quum Apostolum & os Deitè iactares, in publico tamen apparere, atque elata fronte, etiam cum vitæ periculo, vt veri illi Apostoli, religionis tuæ veritatem defendere non es ausus? (m) Huic ergo timido Prophetæ Coburgi ruto subsistenti, Saxo Melanchthonem & alios quosdam vilioris monetæ Theologos succenturiavit: qui vnà cum reliquis omnibus qui ad Conuentum illum venerant eiusdem religionis Theologis communicata sententia, Confessionis quandam formulam adornarant Torgæ. Licet vero Saxo ad Lutherum omnia referret, vt is suo suffragio singula vel approbaret vel improbaret, (n) bonus tamen ille homo decretum suum interponere noluit, sed ad Saxonem 15. Maij, in hanc rescripsit sententiam: (o) *Legisse se Confessionem sed ad eam adiungere aut quidquam adimere non posse. Sed & corrigere eam non facile sibi futurum, vt qui tanta lenitate tractare ista nequaquam possent.* Articulo tamen decimo hæc verba ob Sacramentarios adiecit *Dammamus fecus sentientes.* Multis vndique ad comitia confluentibus, vrbs intra paucos dies plena fuit concionatorum omnis generis, Lutheranorum, Zuinglianorum, Carolstadianorum &c. ad quorum, *veluti Nouorum Christianorum,* sermones audiendos, vt fieri solet in nouarum rerum occurſu, magna accurrebat hominum frequentia, quum interim circa eos, qui veterem religionem docebant, solitudo fere esset. Verum post Imperatoris aduentum edictum fuit vt vtriusque partis concionatores desisterent, donec de religione decidatur.

IV. Initio horum comitorum accidit quiddam notari dignum. Imperator sacrum aditurus Saxonem adesse iusserat, ac sibi præferre gladium

H h 2

(quod

h Vlenberg. in Vita Lutheri cap. 20. num. 5.
i Vlenbergius Vit. Luth. cap. 20. n. 5. k Vlenberg.
ibid. cap. 21. l Vlenberg. ibid. m Vid. Confess. Sney-
fi, Anno 1555. n Vlenberg. Vita Luth. cap. 28
num. 1. o Hist. de Cæn. fol. 137. & Vlenberg. Vit. Luth.
cap. 11. num. 1.

quod Saxonica domus in eiusmodi pompis est officium. Ille re deliberata, quum theologi dicerent, licere adesse, quod ad suum officium esse evocatus, non ad Missam velut ad cultum divinum, accessit. Quod Sleidanus ridicule insigni cuidam Saxonis pietati tribuit. Dignam profecto talibus auctoribus consilium! Quasi vero ante Baal (sic enim Missa sacrificium appellare non debitant) genua quis flectere possit, nec tamen idolatriæ participem se facere. Atqui scitum hoc est, si de ceterum omnium recte sentientium Theologorum, eum qui voluntarie Missæ assistat, Missam interim pro idololatria habere, externam saltem idololatriam committere. Eapropter peccat eum non pro quod Missæ assistit (quæ bona & sancta est actio) sed quod contra conscientiam facit id, quod Deo displicere credit: quum certum sit, quidquid contra conscientiam quis facit, peccatum esse, quamvis per se peccatum non sit. Sed cæci tunc cæcos ductabant.

V. Cæptis comitijs (quibus etiam Pontificis Legatus, & complures Catholici Principes a status interfuerunt) primo ingentia illa pericula & necessitates, quæ toti Christianæ Republicæ, Germaniæ præsertim imminabant; deinde religionis negotium fuit propositum. Protestantes audiri se postulabant; sed Imperator iussit, ut sententiam suam, scripto comprehensam proponerent. Quod quidem illi, licet invito quodammodo fecerunt, ac Confessionem fidei suæ Cæsari exhibuerunt: quæ deinde à loco ubi fuit exhibitæ, Augustana Confessio semper fuit appellata: de qua plura libro secundo ubi de Philippo Melanchthone nobis sermo fuit, dicta sunt. Hic enim sua manu scriptam eam Imperatori exhibuit, per omnia sacra, aëoque spem æternæ vitæ quam haberet, deierans, eam Catholicæ Ecclesiæ fidei esse conformem. (p) Erat vero illa à Luthero his verbis subsignata: *Damnatus secus docentes*: quod Schlüsselburgius in odium Zuinglianorum ab eo aditum fuisse asserit. Melanchthon certe, quum illa post mortem Lutheri recederetur, verba illa omisit: credo, quod Lutheri testimonio atque auctoritate se non indigere iudicaret, vel quod Zuinglianis iam esset amicior: Mirum vero est quod Lutherani non primigeniam hanc veluti, sed alias post hanc cufas ac recusas Confessiones, Evangelio quod à Luthero hæuserant, multis in locis, contrarias, tam facile sint amplexi. Jam illè li-

brum suum, scilicet posthabitu illud, cum diabolo colloquium de Missa abolenda in publicum emiserat: & tamen Protestantes nostri Confessionis in articulo quodam eiusdem Confessionis protestantur, Injuriam sibi fieri in eo, quod in Ecclesijs suis Missam dicantur aboluisse, quæ adhuc in eis quotidie magna veneratione, omnibus antiquis adhibitis ceremonijs celebratur, nisi quod Latinis preceationibus quadam vulgari lingua concepta intermiscantur. Idem in Saxonicarum ecclesiarum Confessione, anno MDLIII. ut in Tridentinò exhiberetur Concilio scripta, habetur. Et Melanchthon in Apologia (q) quam pro Augustana scriptis Confessione, aperte testatur, Missam non modo à se ac suis non aboleri, sed religiose etiam defendi, ut quæ singulis Dominicis alijsque festis diebus celebratur, in quibus etiam Sacramentum Eucharistiæ communicare volentibus exhibetur. Tam usitatas ceremonias, lectionum & preceationum ordinem, vestes sacras, & quidquid eius sit generis, apud se adhuc in usu esse verum hæc alio sensu, quam verba ferunt illi asserbant. Hinc Germani Confessionem hanc sua lingua probro iusto *Bundschuh*, id est, calcem omnibus pedibus aptum (qualis olim Theramenis fuit cothurnus) nominant: ut qua omnes pro suo arbitratu & alio atque alio sensu ac modo, uti nempe placet utuntur. Hincillæ Saxonie Electoris Augusti, Wolfgangi Anhaltini Principis, Ducum Luburgicorum Henrici & Gulielmi protestationes, quæ eiusdem Confessionis Apologiæ insertæ leguntur. Porro in hoc conventu Argentineses etiam, Constantiensis, Memingani & Lindavij doctrinæ suæ confessionem per Galparum Hedionem; & ipsi scriptam Cæsari tradiderunt: sed ea plerisque parvi momenti visa est, & neglecta.

VI. Magna spes tenuerat Zuinglianos, impetraturos sese in hoc conventu, ut à Lutheranis in societatem & commune fœdus reciperentur, quod putarent Melanchthonem & Brentium minus hæc in re quam Lutherum difficiles futuros: (r) quorū tamen uterque scriptis XI. Junij Anno MDXXX. ad Landgraviū litteris (quæ etiam nunc extant) spem omnem tantopere desideratæ Fraternitatis eis præciderunt. hi enim post dogmatum, quæ illi docerent consutationem, Landgraviū, vehementer se occupantem in connectendis duabus contradictorijs dissidentibus hæresibus, vehementer orant ne ab eis seduci se patiantur.

p Lib. 2. art. 2. pag. 114. q. Fol. 550. r Vlenberg. Vita Luth. cap. 23.